

AZERBAIJAN YÖNETİM SİSTEMİ

THE MANAGEMENT SYSTEM OF REPUBLIC OF AZERBAIJAN

Recep REHİMLİ*

Özet

Sovyetler Birliğinin çökmesi ile demokratikleşme sürecine giren bağımsız Cumhuriyetlerde karşılaşılan en önemli sorun devletin yeniden yapılanmasıdır. Çünkü aşırı merkezîyetçi ve totaliter yapıya sahip devlet, yerini kuvvetler ayrılığı prensibini benimsemiş bir yönetsel yapıya bırakmıştır.

Sovyetler Birliğinin terkinde federe devlet düzeyinde yer alan Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını kazandıktan sonra yeni devlet oluşturma sürecine girmiştir. Bu çalışmamızda Azerbaycan'ın bağımsızlık sonrası yönetsel yapısına ve devletin üstlendiği görevlere değinilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Anayasa, siyasi sistem, devlet, personel, yerel yönetim, memur.

Abstract

With the collapsing of Soviet Union, the most important problem in the independent countries, which have entered into the process of democratization, is the reconstruction of states. Having a centralist and totalitarian system in the management of state, `separate of ruling forces` principle has been occurred as a management system.

As a federal country in the structure of former Soviet Union, Azerbaijan has entered into the process of creating a new state after gaining independence. In this article, after the independence of Azerbaijan Republic, its management system and duties have been studied.

Key Words : Constitution, political system, state, personnel, local administration, public official.

GİRİŞ

Azerbaycan uzun yıllar Sovyetler Birliğinin terkinde yer aldığından demokratik ve liberal geleneklere sahip olmamıştır. 70 yıllık Sovyet dönemi, otoriter yönetim anlayışını buna uygun siyasal kültürü yerleştirmiş, insanların bilincini ve davranışlarını da bu şekilde oluşturmuştur. Bu tür siyasal sistemlerde Komünist Partisi, anayasal yollarla yönetimi büyük ölçüde elinde bulundurmaktaydı ve siyasal sistem bir tek partinin otoriter hegemonyası altındaydı.

Bağımsızlıktan sonra Azerbaycan'da mevcut olan yönetsel sistem eski düzeni aratmayacak şekilde merkezîyetçi bir yapıya sahiptir. Bu sadece Azerbaycan için değil diğer post – Sovyet ülkeleri içinde geçerlidir. Çünkü bu yeni sistemi oluşturan yönetici ve siyasiler eski rejimde yetişmiş kişilerden oluşmaktadır. Ama tüm bunlara rağmen Azerbaycan'da demokratikleşme sürecinde oluşturulan kurumlar ve yapılan yasalar devlete yeni görevler yüklemektedir. Devletin bu görevleri verimli ve etkili biçimde yerine getirebilmesi için, kurum ve kuruluşların mevzuatları yeniden oluşturulmuştur. Aynı zamanda devletin üstlendiği görevleri belirten yeni yasal düzenlemeler yapılarak yönetimde saydamlığın artırılması sağlanmış, yönetimde rüşvet ve yolsuzluğun ortadan kaldırılması için tüm kamu görevlerine personel alma yöntemi sınav sistemine bağlanmıştır.

A-ANAYASAL SİSTEM

1980'li yılların sonlarında Sovyetler Birliği'nde başlayan yumuşama dönemi ve arkasından Sovyet İmparatorluğunun çökmesi Doğu Avrupa ülkeleriyle eski Sovyet Cumhuriyetlerinin demokratikleşme sürecine girmelerine neden oldu. Aslında bu, tarihte daha öncesi görülmemiş bir süreçti.

---

* Dr. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Nahçıvan Bölmesi, National Academy of Sciences of Azerbaijan, Nakhchivan Branch.
E-mail: rehimli@yahoo.com; rehimli@politics.ankara.edu.tr

Çünkü otoriter rejimden demokrasiye geçişin birkaç örneği olduğu halde, totaliter bir devletin savaş sonucu yıkılmadan demokrasiye geçme çabasına tarih ilk kez tanıklık ediyordu. Bu nedenle hem Doğu Avrupa ülkelerinde hem de eski Sovyet Cumhuriyetlerinde siyasi istikrar ve demokrasinin yaşayabilirliğinin nasıl sağlanacağı karşılaşılan en önemli sorundu. (Abdullayev 2001: 109).

Sovyetler Birliğinin yıkılmasıyla 18 Ekim 1991’de bağımsızlığını yeniden kazanan Azerbaycan Cumhuriyeti, bağımsızlığın ilk günlerinden itibaren demokratikleşme yolunda önemli adımlar atmıştır. Bunlardan ilki yeni Azerbaycan Anayasası’nın yapılması oldu. Çünkü herhangi bir ülkede demokratik bir sistemi kurma ve demokratik kurumları yerleştirme yolunda en önemli adım anayasanın hazırlanmasıdır. Daha geniş anlamda söylersek, yeni bir anayasa, bir ulusun geçmişle açık bir biçimde kopup, yeni bir başlangıç yapmak durumunda kaldığı bir zamanda gerekli olmaktadır. Bu genel olarak kabul gören ihtiyacın bir zamanlar demir perdenin gerisinde varolmuş bulunan sosyalist devletten demokratik bir yönetime, liberal ekonomiye geçmekte olan ülkeler kadar açık bir örneği bulunmamaktadır. (Abdullayev 1998: 15).

12 Kasım 1995 yılında referandum yoluyla kabul edilen Azerbaycan Anayasasının hazırlanmasına 1991 yılında başlanmıştır. (Azerbaycan gazetesi 10 Kasım 1996).¹ Anayasanın hazırlanmasının bu kadar uzun süre almasının sebebi ülkedeki siyasi istikrarsızlık olarak gösterilebilir. 27 Kasım 1995 yılında yürürlüğe giren Azerbaycan Anayasası Devlet Başkanı Haydar Aliyev’in başkanlığında uzmanlar kurulundan oluşan bir “Anayasa Komisyonu” tarafından hazırlanmıştır. (Azerbaycan gazetesi 11 Kasım 1995). Anayasa komisyonu altı ay çalışmıştır.

Azerbaycan Anayasası 1991 yılında kabul edilen Bağımsızlık Beyannamesinden esinlenerek hazırlanmıştır. (Azerbaycan Cumhuriyeti Bağımsızlık Beyannamesi 1991). Bu bakımdan genel olarak ifade edersek anayasayı pozitif yönden karakterize eden esas öğeler, insan hak ve özgürlüklerine geniş yer vermesi, devlet otoritesini Sovyet rejiminin sınırsız merkezleştirilmesinin aksine yasama, yürütme ve yargı erklerine bölmesi ve yerel yönetim anlayışının benimsenmiş olmasıdır. (Demokratik Seçkilere Yardım Merkezi 1999).

“Genel Esaslar” başlığı taşıyan birinci bölümün ilk maddesinde: “Azerbaycan Devletinde egemenliğin tek kaynağı Azerbaycan halkıdır” denilmek suretiyle Azerbaycan’ın bir Cumhuriyet olduğu belirtilmiştir. (Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası 2009). 7. maddede ise devletin esasları belirtilmiştir. Bu maddenin I. fıkrasında Azerbaycan Devleti; demokratik, hukuk kuralları ile yönetilen, laik ve üniter bir Cumhuriyettir ibaresi yer almaktadır. Aynı maddenin III. fıkrasında ise “Azerbaycan Cumhuriyetinde devlet egemenliği kuvvetler ayrılığı prensibine dayanır” denilmektedir.

-Yasama yetkisini Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi kullanır.

-Yürütme yetkisi Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı’na aittir.

-Yargı yetkisini Azerbaycan Cumhuriyeti Mahkemeleri yerine getirir.

Burada bir hususu belirtmemiz gerekiyor ki, Azerbaycan Cumhuriyeti üniter devlet yapısına sahip olmasına rağmen bünyesinde bir Özerk Cumhuriyet bulundurmaktadır. Anayasanın 134. maddesine göre Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Azerbaycan Cumhuriyetine bağlı Özerk devlettir.

Genel olarak bakarsak Azerbaycan Anayasası hem başkanlık sisteminin özelliklerini taşımaktadır, hem de güçlü yürütme ilkesinden hareket etmektedir. Oluşturulan sistem tam olarak A.B.D modelinin kopyası olmayıp kendine özgü özelliklere sahiptir. Aslında sadece Azerbaycan değil, eski Sovyet Cumhuriyetlerinin çoğunda bu sistem benimsenmiştir. Bunun da sebebi bu ülkelerin uzun zaman tek partiyle yönetilmeleri ve parlamenter geleneklere sahip olmamalarından kaynaklanmaktadır. Anayasanın ikinci bölümünde temel insan hak ve özgürlüklerine geniş yer ayrılmış olup, devletin yüksek amacının insan ve vatandaş hak ve özgürlüklerinin sağlanması olduğu açıkça ifade edilmiştir. Herkese serbest toplanma özgürlüğünün verilerek, tüm vatandaşlara toplumun siyasal yaşamına ve devletin yönetilmesine katılım hakkı anayasal güvence altına alınmıştır. (Rehimli 2006: 58)

Anayasa aynı zamanda çok geniş sosyal haklar da tanımıştır. Buna göre çalışma hakkı (m.35), grev hakkı (m.36), dinlenme hakkı (m.37), sosyal teminat hakkı (m.38), konut hakkı (m.43), gibi geniş sosyal haklar sayılmıştır.

¹ Referandumda Seçmenlerin %86’sı İştirak Etmiş ve Oy Kullananların %91.9’u Anayasanın Kabul Edilmesi Yönünde Oy Kullanmıştır).

Anayasanın bir başka özelliği de katı anayasa olmasıdır. 152. maddeye göre: “Anayasa metninde değişiklik sadece referandum yoluyla yapılabilir.” Ayrıca anayasanın 155. maddesine göre, 1, 2, 6, 7, 8 ve 21. maddelerin değiştirilmesi ve 3. faslın tümünün sınırlandırılması referandum yoluyla dahi mümkün değildir.²

Aynı zamanda Azerbaycan Anayasası, anayasanın üstünlüğü prensibini açık bir şekilde kabul etmiştir. Anayasanın 147. maddesine göre: “Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası, Azerbaycan Cumhuriyetinde en yüksek hukuki güce sahiptir ve yasama sisteminin temelidir.” Bu maddenin geçerliliğini sağlamak için anayasaya aykırı kanunlar veya işlemleri iptal edebilecek bir kamusal kurum bulunmalıdır. Anayasa bu durumu göz önüne alarak demokrasiye geçiş aşamasının temel taşlarından olan Anayasa Mahkemesini öngörmüştür.

B. SİYASAL YAPI

1. Devlet Başkanı

Yukarıda da belirttiğimiz gibi 18 Ekim 1991 yılında kabul edilmiş Azerbaycan Cumhuriyeti Bağımsızlık Beyannamesinin 13. maddesinin 3. fıkrasına göre: “Yüce yürütme yetkisi Azerbaycan Cumhurbaşkanına mahsustur”. Aynı zamanda 1995 yılında kabul edilen Azerbaycan Anayasasının 7. 8. ve 99. maddelerine göre Azerbaycan Cumhurbaşkanı hem Devlet Başkanı hem de yürütmenin başıdır. Kısacası Azerbaycan, Anayasası uyarınca güçlü bir başkanlık sistemiyle yönetilir. Başkan halk tarafından genel seçimle doğrudan seçilir, görev süresi 5 yıldır. Azerbaycan Anayasasının 100. maddesine göre, yaşı 35'ten aşağı olmayan, Azerbaycan Cumhuriyetinde 10 yıldan fazla temelli yaşayan, oy kullanma hakkına sahip olan, mahkumiyeti bulunmayan, çifte vatandaşlığı olmayan, yüksek okul mezunu Azerbaycan Cumhuriyeti vatandaşı Cumhurbaşkanı seçilebilir. Seçmenlerin %25-i seçimlere katılıp oy kullanırsa seçim baş tutmuş sayılır ve seçimlere katılan seçmenlerin %50+1'nin oyunu alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. İlk turda bu oya ulaşamayan en fazla oy almış iki aday arasında ikinci tur seçim düzenlenir. İkinci turda en fazla oy alan aday Cumhurbaşkanı seçilir. Anayasaya göre 14 gün içinde Anayasa Mahkemesi, Cumhurbaşkanı seçim sonuçlarını resmen ilan eder ve bundan sonra 3 gün içinde Cumhurbaşkanı yemin eder ve resmen göreve başlar. (Eskеров, Nesirov 2003: 211).

Anayasanın 109. maddesinde Azerbaycan Cumhurbaşkanının devlet ve yürütmenin başı olarak ikili statüden kaynaklanan yetkileri sayılmıştır. Maddede ülke dahilinde devletin yüce temsilcisi gibi Cumhurbaşkanının yasama, yürütme, yargı ve dış ülkelerle ilişkilerde yetkileri belirtilmiştir. Aynı zamanda devlet başkanı baş kumandan gibi savunma ve güvenlik alanında ülkenin iç ve dış güvenliğinin sağlanmasından sorumlu olup Azerbaycan Milli Meclisinin onayı ile savaş ve barış ilan etme yetkilerine sahiptir. (Ceferov 2004: 382).

Cumhurbaşkanının yasama ile ilgili yetkileri: “Milletvekili seçimlerinin yapılma zamanını belirtmek, Millet Meclisine kanun tasarısı sunmak, kanunları imzalayıp yayınlamak, veto hukukunu kullanmak, Anayasa mahkemesi, Yargıtay ve Uyuşmazlık mahkemelerine hakem adaylarını atanmaları için Milli Meclise sunmak, baş savcının adaylığını Milli Meclise sunmak, Milli Meclisin onayı ile Başbakanı atamak, Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Bankası Yönetim Kurulu üyelerinin göreve atanmaları ve görevden azledilmeleri için Milli Meclise yazılı beyanat göndermek, Azerbaycan Cumhuriyeti Askeri Doktrinini Milli Meclisin onayına sunmaktır”.

Cumhurbaşkanının hükümetin faaliyeti ile ilgili yetkileri: “Milli Meclisin onayı ile Başbakanı atamak, Bakanlar Kurulu toplantılarına başkanlık etmek, Bakanları göreve atamak ve azletmek, Bakanlar Kurulunun çalışma kurallarını onaylamak, Bakanlar Kurulunun hazırladığı devlet bütçesini Milli Meclise sunmak, Bakanlar Kurulunun istifası hakkında karar kabul etmektir”.

Cumhurbaşkanının dış siyaset, milli güvenlik ve savunma ile ilgili yetkileri: “Ülkeni içeride ve yurt dışında temsil etmek, yurt dışında görev yapacak Büyükelçileri atamak ve dış ülkelerde diplomatik temsilciliklerin açılması için Milli Meclise yazılı beyanat göndermek, uluslararası antlaşmaları imzalamak, uluslararası antlaşmaları ratifikasyona etmek için Milli Meclise sunmak, baş kumandan olarak Milli Meclisin onayı ile olağanüstü hal ve sıkıyönetim ilan etmek, ülkenin askeri doktrinini onaylamak,

² Anayasanın 1. maddesi-İktidarın Kaynağı, 2. maddesi-Halkın Egemenliği, 6. maddesi-İktidarın Seçim Dışı Yollardan Ele Geçirilmesinin Yasaklanması, 7. maddesi- Cumhuriyetin Niteliği , 8.maddesi- Azerbaycan Devletinin Baş, 21.maddesi-Devletin Dili, 3. Fasl ise-Temel Hak ve Özgürlükler Başlığı Taşımaktadır.

Milli Güvenlik Şurasını oluşturmaktır". Milli Güvenlik Şurası 10 nisan 1997 yılında Cumhurbaşkanının Fermanı ile yaratılmıştır. Cumhurbaşkanlığı başkanlığında toplanan Şuranın üyeleri Milli Meclis Başkanı, Başbakan, Cumhurbaşkanlığı Yürütme Aygıtının Başkanı, Dış İlişkiler üzere Devlet Müşaviri, Askeri işler üzere Devlet Müşaviri, Baş savcı, Dış İşleri Bakanı, Savunma Bakanı, Milli Güvenlik Bakanı ve İç İşleri Bakanından oluşmaktadır.

Cumhurbaşkanının devlet kurumlarının faaliyetlerinin koordine edilmesi ile ilgili yetkileri: "Yürütme kurumlarının Anayasaya, kanunlara ve Cumhurbaşkanı fermanlarına aykırı kararlarını iptal etmek, devlet kurumları arasında çıkan uyuşmazlıkları çözmek, insan haklarının, egemenliğin ve ülkenin arazi bütünlüğünün korunması için gerekli düzenlemeler yapmak, bazı konuları referanduma sunmak, vatandaşlık konularını halletmek, onursal madalya ve adlar vermektir.

2. Parlamentonun Yapısı

Milli Meclis Azerbaycan'ın yasama organıdır. Azerbaycan'da ilk parlamentarizm tecrübesi 20. yüzyılın başlarında yaşanmıştır. Azerbaycan Demokratik Cumhuriyetinin mevcut olduğu 23 ayda, yani 28 Mayıs 1918-den 28 nisan 1920-dek olan kısa bir devirde milli parlamentonun oluşturulması ve o devir için demokratik ilkelere esaslanan 21 Temmuz 1919 yılında parlamento seçimlerinin yapılmasıyla ilgili yasanın kabul edilmesi Azerbaycan tarihinde parlamentarizmin formallaşması ve gelişmesi için önemli adım sayıla bilir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasının 7. ve 81. maddelerine göre yasama yetkisini kullanan Milli Meclis 125 milletvekilinden ibaret terkipte faaliyet gösterir. Milletvekilleri majoritar seçim sistemi ile, eşit, doğrudan ve gizli oy kullanma yolu ile 5 yıllığına seçilirler. 25 yaşını doldurmuş, seçilmesinde yasal olarak hiç bir sakınca bulunmayan Azerbaycan Cumhuriyeti vatandaşları milletvekili adayı olabilirler. 17 Mayıs 1996 yılında Cumhurbaşkanı tarafından onaylanan iç tüzüğe göre Milli Meclis faaliyetini açıklık, siyasi pluralizm, çok partililik, istenilen konunun serbest şekilde görüşülmesi ilkelerine uygun olarak daimi komisyonlar aracılığıyla yürütür. Milli Meclisin toplantı dönemleri: ilk bahar dönemi 1 Mart-31 Mayıs tarihleri arasında, son bahar dönemi 30 Eylül - 30 Aralık tarihleri arasındadır. Milli Meclisin olağanüstü toplantıları ise Milli Meclis Başkanı, Cumhurbaşkanı ve 42 milletvekilinin talebi üzerine çağrılır. (Eskеров, Nesirov 2003: 181-185). Milli Meclis toplantılarının yetkili olması için yetersayı 83 milletvekilinin toplantılarda bulunması gerekir. Anayasanın 93. maddesine göre Milli Meclis yetkileri dahilinde kanunlar, kararlar kabul eder.

Anayasanın 95. maddesine göre Milli Meclisin yetkileri şunlardan oluşmaktadır: Devlet Başkanının yazılı beynatı ile Azerbaycan Cumhuriyeti diplomatik temsilciliklerinin tesis edilmesi; devletlerarası antlaşmaları onaylamak ve feshetmek; devlet bütçesini onaylamak ve bütçenin yürütülmesi aşamasında denetlemek; Ombudsman'ı seçmek; Azerbaycan Cumhuriyeti askeri doktrinasını onaylamak; Anayasada belirlenmiş bazı durumlarda Devlet Başkanının fermanlarını onaylamak; Başbakanın atanmasına razılık vermek; Devlet Başkanının yazılı beyanatı ile Anayasa Mahkemesi, Yüce Mahkeme ve Uyuşmazlık Mahkemesi yargıçlarını atamak; Devlet Başkanının yazılı beyanatı ile Baş savcısını göreve tayin ve görevden azledilmesine razılık vermek; Devlet Başkanının yazılı beyanatı ile Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Bankasının yönetim kurul üyelerini göreve tayin ve görevden azletmek; Azerbaycan Cumhuriyeti Bakanlar Kuruluna güven oyu vermek; Anayasa Mahkemesinin yazılı beyanatı ile Devlet Başkanının impiçment yolu ile görevden uzaklaştırılmak; Devlet Başkanının müracaatı üzerine savaş ilan edilmesine ve barış imzalanmasına razılık vermek; Referandum yapılmasına ve affetme işlemlerine ilişkin karar vermek.

Azerbaycan Cumhuriyetinin Milli Meclisine kanun tasarısı sunma yetkisi, milletvekillerine, Cumhurbaşkanı, Azerbaycan Cumhuriyeti Yüce Mahkemesine, Azerbaycan Cumhuriyeti Başsavcısına ve Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin Yüce Meclisine aittir.

C.YÖNETSEL YAPI

1. Merkezi Yönetim

Azerbaycan Cumhuriyetinde devlet yetkisi, Devlet Başkanı ve ona bağlı yürütme aygıtı, Milli Meclis, hükümet ve mahkemeler tarafından, yasama, yürütme ve yargı güçlerinin ayrılığı ilkesine göre

kullanılmaktadır. Merkezi devlet idaresi tek bir tüzel kişilik olarak hareket eder. Yalnız ademi merkeziyet ilkesi çerçevesinde ortaya çıkan yerel yönetimlerin devletten farklı tüzel kişilikleri vardır.

Merkezi yönetimin başında Cumhurbaşkanı bulunur. Azerbaycan Cumhurbaşkanı hem Devlet Başkanı hem de yürütmenin başıdır. Anayasanın 114. maddesine göre, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı yürütme ile ilgili yetkilerinin kullanılmasına yardımcı olmak amacıyla Bakanlar Kurulu'nu oluşturur. Bakanlar Kurulu Cumhurbaşkanı'nın üst düzey yürütme kurumu olup sadece Cumhurbaşkanı'na karşı sorumludur. Yeni Cumhurbaşkanı'nın seçilmesi Bakanlar Kurulunun istifasını zorunlu kılıyor. Anayasanın 116. maddesi fiili olarak Bakanlar Kurulu'nun yetki süresini Cumhurbaşkanı'nın yetki süresi ile sınırlıyor. Anayasanın 115. maddesine göre, Bakanlar Kurulu başbakan, başbakan yardımcıları, bakanlar ve diğer merkezi yürütme kurumları başkanlarından oluşur. Anayasaya uygun olarak yürütme kurumlarının aşağıdaki sınıflandırılması yapılmıştır: üst düzey yürütme kurumu, merkezi yürütme kurumları ve yerel yürütme kurumları. (Ceferov 2004: 412). Üst düzey yürütme kurumu olarak Bakanlar Kurulu, merkezi yürütme kurumları olarak bakanlıklar, devlet komiteleri, Bakanlar Kuruluna bağlı komiteler, hizmetler (örneğin, Baş Devlet Feldyeger hizmeti), Bakanlar Kuruluna bağlı baş idareler (örneğin, Baş Devlet Arşivi), yerel yürütme kurumları olarak ise illerde valilikler öngörülmüştür.

Tüm merkezi yürütme kurumları başkanları ve valiler direkt olarak Cumhurbaşkanı tarafından atanır ve Milli Meclisin onayına gerek yoktur. Başbakan ise, Anayasanın 95. maddesinin 9. fıkrasına göre Cumhurbaşkanı tarafından Milli Meclisin onayı esasında atanır. Anayasanın 118. maddesinin 3.fıkrasına göre Milli Meclis 3 defa başbakanın atanmasına onay vermezse Cumhurbaşkanı Milli Meclisin onayı olmadan başbakanı direkt olarak atayabilir.

Bazı ülkelerin anayasalarında hükümetin yetkileri genel olarak belirtilmiştir. Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası'nda belirtilen Bakanlar Kurulunun yetkileri başlıca olarak sorumlu bulunduğu Cumhurbaşkanı'nın kabul ettiği kanun hükmünde kararların ve fermanların uygulanmasına yöneltilmiştir. Bu kararların gerekli düzeyde uygulanmaması Bakanlar Kurulunun genel olarak sorumlu olmasına sebep olur. Anayasanın 120. maddesine göre, Bakanlar Kurulu çeşitli konular üzere kararlar ve kanun hükmünde kararnameler kabul edebiliyor.

Genel olarak Bakanlar Kurulunun yetkileri; Devlet bütçesi tasarısını hazırlayıp Cumhurbaşkanı'na sunmak, devlet bütçesinin uygulanmasını sağlamak, maliye-kredi ve para politikasını gerçekleştirmek, devletin ekonomik ve sosyal politikalarını gerçekleştirmek için gerekli düzenlemeleri yapmak, bakanlıklara ve diğer merkezi yürütme kurumlarına başkanlık etmek ve onların kabul ettiği kararları iptal etmek, Cumhurbaşkanı'nın belirlediği çeşitli görevleri yapmaktır.

Azerbaycan'da Dışişleri, İçişleri, Milli Güvenlik, Savunma, Adliye, Maliye, Vergiler, Ekonomik Gelişme, Sanayi ve Enerji, Emek ve Ahalinin Sosyal Savunması, Tarım ve Köy İşleri, Ekoloji ve Doğal Kaynaklar, Kültür ve Turizm, Eğitim, Sağlık, İletişim ve Enformasyon Teknolojileri, Gençler ve Spor, Ulaştırma, Olağanüstü Haller, Savunma Sanayisi olmak üzere toplam yirmi bakanlık vardır. Bakanlıkların dışında "devlet komiteleri", "devlet komisyonları", "devlet ajansları", "devlet hizmetleri" gibi örgütlenmeler faaliyet göstermektedir. Bakanlıkların başında bakanlar bulunur. Bakanlar, bakanlık teşkilatının en üst amiri konumundadır. Bakanın ardından bakan yardımcılığı ve bakanlık yürütme aygıtının başkanı gelir. Bunlar, bakanlık teşkilatının genel nitelikteki görevleri içinde belirli özel yetkilerle donatılmıştır.

Devletin taşra örgütlenmesinde, illerde bakanlıkların ve diğer merkezi yönetim kurumlarının temsilcileri şube müdürü düzeyindedir. Aynı zamanda bunların hepsi valinin başkanlığında görevlerini sürdürmektedirler.

2. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti

Özerklik, siyasi-hukuki anlamda üniter, bazen federatif devletin arazisinin belirli bir kısmında kendi-kendini yönetim biçimi olarak tanımlanır. Her şeyden önce özerklik ülkenin tüm bölgelerine değil, üniter devletin sadece coğrafi durumu ve milli özelliğine göre farklılık taşıyan kısmına verilir. Hukuk edebiyatlarında özerkliğin iki biçimine geniş yer verilmiştir. Bunlardan birincisi yasama, yürütme ve yargı yetkisi bulunan Özerk Cumhuriyetler, diğeri ise sadece yerel nitelikli hizmetleri sunmada merkezden bağımsız olan özerk bölgelerdir. (Onar 1986: 611; Tortop 1988:11; Keleş 1994: 73).

Azerbaycan anayasa hukukunda da özerklik konusu teorik ve pratik olarak geniş şekilde tartışılmıştır. 1995 Azerbaycan Anayasası'nın 134. maddesinde Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin hukuki statüsü belirtilmiştir. Anayasanın bu maddesine göre, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Azerbaycan Cumhuriyetine bağlı Özerk devlettir. Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti iç işlerinde belirli oranda bağımsız dış işlerinde ise Azerbaycan Cumhuriyetine bağımlı olan ve arazi olarak Azerbaycan'ın ayrılmaz bir bölgesidir. 29 Aralık 1998 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti Milli Meclisi tarafından onaylanan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Anayasasının 1. maddesinin 2. fıkrasına göre, Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin statüsünü Azerbaycan Cumhuriyetinin Anayasası ve 16 Mart 1921 yılında Moskova ve 13 Ekim 1921 yılında imzalanan Kars uluslararası antlaşmaları belirliyor. (Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin Anayasası 2004). Atatürk'ün Türk kapısı olarak adlandırdığı Nahçıvan bölgesi Türkiye'nin doğu sınırları için büyük stratejik önem taşıyordu. Nahçıvan'ı yabancı güçlerin işgalinden kurtaran Atatürk Moskova antlaşmasının uygun şartlarla imzalanmasını ve Nahçıvan'a Azerbaycan'ın terkinde özerklik statüsü verilmesini sağlamıştır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi bu Özerk Cumhuriyetin hem Anayasası mevcuttur hem de yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanan kurumları vardır. Yasama yetkisini Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüce Meclisi kullanır, yürütme yetkisi Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'na aittir, Yargı yetkisini Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Mahkemeleri yerine getirir.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Azerbaycan Cumhuriyetinden farklı yönetim sistemine sahiptir. Yani Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti parlamenter cumhuriyettir. Yürütme yetkisini kullanan Bakanlar Kurulu, yasama yetkisini kullanan parlamentoya karşı sorumludur ve parlamento tarafından oluşturulur. Merkezi teşkilat yapısına baktığımız zaman Savunma Bakanlığı hariç Azerbaycan'da bulunan tüm bakanlıkların Nahçıvan'da bakanlık düzeyinde örgütlenmiş temsilciliklerinin bulunduğunu görmekteyiz. İllerde yürütme yetkisini valiler üstlenmiş durumdadır. Belediyeler ise yerel yönetim kurumları olarak il, köy ve kasabalarda oluşturulmuştur.

45 milletvekiline sahip olan parlamento başkanlık eden Yüce Meclis başkanı Nahçıvan Özerk Cumhuriyetini temsil eden üst düzey yetkili şahıstır. Yüce Meclis başkanı hem yasama hem de yürütmenin başı olarak geniş yetkilere sahiptir. Yasama alanında parlamento başkanı olmasından kaynaklanan bir takım yetkilere sahip olan Yüce meclis başkanı, yürütme alanında Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arazisinde genel olarak devleti temsil eden yetkili şahıs olarak tüm devlet kurumlarına başkanlık yapmaktadır. Aynı zamanda Nahçıvan Özerk Cumhuriyetini yurt dışında temsil etme yetkisine sahip olan Yüce Meclis başkanı, Bakanlar Kurulunun istifası hakkında karar kabul etmek, Yüce Meclis tarafından kabul edilen kanunları onaylayıp yayınlamak, devlet bütçesinde belirtilmiş harcamalar dahilinde merkezi yürütme kurumları(bakanlıklar, devlet komiteleri, devlet ajansları) oluşturmak, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti arazisinde faaliyette bulunan mahkemelere yargıçların atanmasına ilişkin, savcılarının atanmasına ilişkin, illere valilerin atanmasına ilişkin, vatandaşlık konularına ilişkin, affetme işlemlerine ilişkin ve Azerbaycan Cumhuriyetinin Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde askeri doktrininin uygulanması ile ilgili önerilerde bulunmak, Güvenlik Şurasını oluşturma gibi çeşitli yetkileri bulunmaktadır.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüce Meclisinin, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'nin bütçesini onaylamak, sosyal ve ekonomik programları onaylamak, Başbakanı göreve atamak ve görevden azletmek, Bakanlar Kurulunun terkinini onaylamak ve güvenoyu vermek gibi yetkileri bulunmaktadır.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Bakanlar Kurulunun yetkileri, Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti bütçesini hazırlayıp Yüce Meclise sunmak, bütçeyi yönetmek, sosyal ve ekonomik programları gerçekleştirmek ve Azerbaycan Cumhurbaşkanı'nın verdiği diğer görevleri yapmaktır.

Genel olarak bakarsak Nahçıvan'ın özerk cumhuriyet olmasına rağmen Azerbaycan Anayasasının, kanunlarının, Cumhurbaşkanı'nın ferman ve kararlarının, Bakanlar Kurulu kararlarının Nahçıvan'da şartsız uygulanma zorunluluğu vardır. Aynı zamanda Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasının 134. maddesinin 5. fıkrasına göre Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüce Meclisinin kabul ettiği kanunlar, Bakanlar Kurulu kararları, Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasına, Azerbaycan Cumhuriyeti kanunlarına, Cumhurbaşkanı'nın ferman ve kararlarına, Bakanlar Kurulu kararlarına aykırı olamaz.

Tüm bu anlattıklarımızdan da görüldüğü gibi Nahçıvan'a verilen özerklik statüsü tarihi gelişmeler ışığında onun Azerbaycan'dan ayrılmasının karşısının alınması, daha doğrusu bu Türk yurdunun yabancıların işgalinden korunması amacını taşıyor.

3. Yerel Yönetimler

Sovyetler Birliğinin dağılması ile sosyalist sistemden kurtulan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde, “yerel yönetimlerle ilgili kanunlar, çoğu zaman ülkenin yönetici elitleri tarafından, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uyumlu bir şekilde hazırlanmıştır.” (Güner 1998:93). Bu durum, Azerbaycan için de geçerlidir.

Azerbaycan Anayasasının 142. maddesine göre yerel yönetim kurumları il, köy ve kasabalarda seçim yolu ile oluşturulan belediyelerdir. Böylece yerel yönetimler anayasal güvence altına alınmış ve tek basamaklı bir yerel yönetim sistemi benimsenmiştir. Tıpkı Fransa’da olduğu gibi illerle beraber köy ve kasaba tipi yaşayış yerlerine de belediye statüsü verilmesi öngörülmüştür. (Rehimli 2005: 180). Belediyelerin statüsü yasayla belirlenir. Bu yasa 1999 tarihli “Belediyelerin statüsü hakkında” yasadır. Yasanın genel ilkeler kısmında yerel yönetim kavramı hakkında bilgi verilerek, bu kavramdan ne anlaşılması gerektiği ortaya koyulur. Yasanın getirdiği yerel yönetim anlayışına göre, vatandaşlara yerel öneme sahip konuları kanunlar çerçevesinde bağımsız ve serbest biçimde çözmek hakkı veriliyor. Bu hakkı kanunda belirtilmiş şekilde genel, eşit, doğrudan seçim yöntemi uyarınca serbest, şahsi ve gizli oy ilkesine dayalı olarak seçilen belediyeler hayata geçirirler. Yasanın 2. maddesinde belediye, yasayla belirlenmiş arazi hudutları dahilinde yerel yönetim biçimi olarak tanımlanmaktadır. Belediyenin kendi mülkiyeti (belediyeye ait olan taşınır ve taşınmaz emlak), yerel bütçesi ve seçilmiş organları olur ve o, Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası ve bu yasayla yetkili kılındıkları yerel öneme sahip sorunları bağımsız şekilde çözerler. Belediyeler eşitlik ilkesi esasında kurulur ve faaliyet gösterirler. (Belediyelerin Statüsü Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu 2004).

Belediye tüzel kişiliğinin organları Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasasına, Belediyelere Seçimler Hakkında Kanuna, Belediyelerin Statüsü Hakkında Kanuna ve kendi tüzüklerine dayanılarak kurulan belediye üyelerinden oluşan seçimli yerel yönetim organlarıdır. Belediyeler ve onların organları devlet hakimiyeti organları sistemine dahil değildirler. Devlet organları ve devletin yetkili şahısları tarafından yerel yönetimin hayata geçirilmesine izin verilmez. Bu hükmün bir uzantısı olarak belediye üyelerinin yasama, yürütme ve yargı organlarında görev yapması engelleniyor.

Belediyenin karar organı Belediye Meclisidir. Meclis üyeleri çoğunluk yöntemiyle genel, eşit, doğrudan seçim hukuku esasında serbest, şahsi ve gizli oylamayla seçilir. Üyelerin görev süresi 5 yıldır. Belediye meclis üyelerinin sayısı ilgili belediyenin nüfusuna göre belirlenir. Belediye meclisinin görevlerini; belediye üyelerinin yetkilerinin tanınması, yasanın öngördüğü durumlarda üyelerin yetkilerinin yitirilmesine karar verilmesi, belediye tüzüğünün kabul edilmesi, meclis gündeminin onaylanması, belediye başkanı ve başkan yardımcılarının seçilmesi, daimi ve geçici komisyonların oluşturulması, yerel vergilerin ve ödemelerin belirlenmesi, yerel bütçenin ve onun uygulanması hakkındaki raporların onaylanması, yerel sosyal savunma ve sosyal gelişme, yerel ekonomik gelişme ve yerel ekoloji programlarının kabul edilmesi olarak özetleyebiliriz (Rehimli 2007: 286). Belediye meclisleri, yetkileri dahilindeki işlerin önceden görüşülmesi, kabul ettikleri kararların hayata geçirilmesine yardım gösterilmesi, belediyeye bağlı olarak çalışan kuruluşların faaliyetlerini denetlemek için daimi ve geçici komisyonlar oluşturabilirler. Bu komisyonlar belediye tüzüğü ve belediyenin daimi ve geçici komisyonları hakkında yönetmeliğe dayanarak faaliyet gösterirler. Daimi ve geçici komisyonlar belediye meclisine karşı sorumluluk taşır ve çalışmalarıyla ilgili ona bilgi verirler.

Belediyenin yürütme organı ise onun yürütme aygıtıdır. Yürütme aygıtı çeşitli hizmet programlarını, ekonomik ve sosyal programları hayata geçirmek için oluşturulan şube ve departmanlardan oluşmuştur. Bu şube ve departmanların başkanları yürütme aygıtına başkanlık yapan belediye başkanı tarafından atanır. Burada bir hususu daha belirtmemiz gerekiyor ki, belediyelerin yürütme aygıtlarında görev yapanlar belediye memurlarıdır ve bunların hukuki statüsü “Belediye Gulluğu Hakkında” Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu ile düzenlenir. Bu kanunun 2. maddesine göre: “Belediye gulluğu, yerel yönetim organlarının görevlerini yürütmek için bu organlarda devamlı meslek faaliyetidir”. Belediye gullugcusu (memuru), yerel yönetim organlarında atama yoluyla görev yapan ve verdiği hizmet karşılığında ücret alan şahıstır. (Belediyeler Gulluğu Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu 2005). Belediye memurlarının ücreti belediye bütçesinden karşılanır. Belediye üyeleri belediye memuru sayılmaz.

D. KAMU İSTİHDAM DÜZENİ

Kamu istihdamı, kamu hizmetlerini görmek üzere, bir kamu kurum ve kuruluşunda belli bir ücretle, belirlenmiş bir kadro ve pozisyonda çalıştırılan kişilerin toplamı demektir. Bu kişilerin hangi statülerde istihdam edilebilecekleri ilgili yasalarla belirlenir.(Güler 2005:107). Azerbaycan'da istihdam "Devlet Gulluğu Hakkında" kanununun 14. maddesi gereğince devlet gulluğcusu (devlet memuru), Emek Mecellesinin (İş Kanunu) 3. ve 4. maddeleri gereğince sözleşmeli kamu personeli ve işçilerden ibarettir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Emek Mecellesinin 6. maddesine göre burada sözü edilen kesim sivil kamu yönetimidir askeri personel kapsam dışında bırakılmıştır. Aynı zamanda tanım kamu kurum ve kuruluşlarının ihale yoluyla gördükleri hizmetler sırasında çalıştırılan kişileri de kapsam dışında bırakmıştır. Çünkü bunlar hizmete belli bir süre ve belli bir iş için özel hukuk kurallarına uygun olarak özel hukuk tüzelkişisi üzerinden geçici olarak bağlanan kişilerdir. Bu zaman istihdamın sorumluluğu kamu kesiminde deşildir. (Güler 2005:107; Azerbaycan Cumhuriyeti Emek Mecellesi 2006:8).

"Devlet Gulluğu Hakkında" kanununun 14. maddesinin 1.fikrasına göre: "Devlet gulluğcusu (devlet memuru), bu kanunla belirtilmiş esaslara göre ücretli (ücret sadece devlet bütçesinden ödenmelidir) kamu hizmeti görevinde bulunan ve Azerbaycan Cumhuriyetine sadık olacağına yemin eden Azerbaycan Cumhuriyeti vatandaşıdır." İdari görevlerde bulunan devlet memurları devletin yetkili şahıslarıdır. Diğer kamu görevlileri ise sözleşmeli personel olarak görev yapmakta ve "Devlet Gulluğu Hakkında" kanununun hükümleri onlara uygulanmamaktadır. Genel olarak baktığımızda sözleşme rejimi, statü rejiminin tersine, kariyere değil iş tanımına dayalı ve personelin herhangi bir statü ya da iş güvencesine sahip olmadığı çalışma türüdür. (Güler 2005:89). Azerbaycan personel sisteminde de bu tür istihdam geniş uygulama olarak öngörülmüştür. Devlet memurları dışında, sözleşmeli personel olarak göreve alınan diğer kamu görevlileri (buraya doktorlar, öğretmenler, öğretim görevlileri, akademisyenler, hakemler, polisler, savcılar ve s. dahildir) kuruluş ve işleyişi kendi yasalarıyla belirlenen hizmet alanlarını kapsamaktadır. Bunların statüsü ya da iş güvencesi ile ilgili hükümler kurumların kuruluş yasalarında ve Azerbaycan Cumhuriyeti Emek Mecellesinde (İş Kanununda) belirtilmiştir.

Azerbaycan Cumhuriyeti Emek Mecellesinin (İş Kanunu) 3. maddesine göre işçi, ilgili kurum başkanı ile yazılı sözleşme imzalayarak, ücreti ödenilmekle çalışan özel şahıstır.

Azerbaycan Cumhuriyeti Emek Mecellesinin (İş Kanunu) 4. maddesine göre sözleşmeli kamu personeli, ilgili kurum başkanı ile yazılı sözleşme imzalayarak, ücreti devlet bütçesinden ödenilmekle çalışan şahıstır. Aşağıdaki çizelgede Devlet Gulluğu Hakkında Kanuna, İş Kanununa ve kendi özel kuruluş yasalarına bağlı kamu görevlilerini ayrıntılı şekilde göre biliriz:

Devlet Gulluğu Hakkında Kanunun uygulandığı kamu görevlileri	1.Yürütme kurumlarının icra aparatında (yürütme aygıtında) görevli memurlar. 2.Yasama kurumlarının icra aparatında (yürütme aygıtında) görevli memurlar. 3. Yargı kurumlarının icra aparatında (yürütme aygıtında) görevli memurlar
Emek Mecellesinin (İş Kanunu) uygulandığı kamu görevlileri	1.Yasama, yürütme ve yargı kurumlarının yürütme aygıtı dışında çalışan diğer kamu personeli. 2.Öğretmenler. 3. Doktorlar ve diğer sağlık personeli. 4.Öğretim görevlileri 5. Bilim adamları ve Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi çalışanları 6. Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan işçiler
Kendi özel yasaları bulunan kurumların kamu görevlileri	1. Hakemler-Mahkemeler ve Hakemler Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu (10 Haziran1997) 2. Prokuror (savcı)- Prokurorluk Organ-larında Gullug (Hizmet) Geçme Hakkında Kanun (29 Haziran 2001) 3. Polis- Polis Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu (28 Ekim 1999) 4. Milli Tehlikesizlik (Milli İstihbarat) personeli-Milli Tehlikesizlik Hakkında Kanun (5 mart 1992) 5. Adliye personeli- Adliye Kurumlarında Gullug (Hizmet) Geçme Hakkında Kanun (26 Mayıs 2006) 6. Gümrük personeli- Gümrük Mecellesi (10 Haziran 1997) 7. Vergi personeli-Vergi Mecellesi (Ocak 2001) 8. Dışişleri personeli-Diplomatik Hizmet Hakkında Kanun (8 Haziran 2001)

Çizelgeden görüldüğü gibi Devlet Gulluğu Hakkında Kanun, yasama, yürütme ve yargı kurumlarının yürütme aygıtlarında kamu hizmeti veren kamu görevlilerini kapsamaktadır. Askeriyede çalışanlar, polis, hakimler, savcılar, devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan işçiler, öğretmenler, doktorlar, öğretim görevlileri, bilim adamları ise kanunun kapsamı dışında bırakılmıştır. Azerbaycan silahlı kuvvetlerinde çalışan kamu görevlerine askeriye ile ilgili mevcut yasalar uygulanmaktadır. Diğer devlete bağlı kurum ve kuruluşlarda çalışan ve kamu hizmeti gören kamu görevlilerine ise kendileri ile ilgili mevcut mevzuat ve Azerbaycan Cumhuriyeti İş kanununun ilgili hükümleri uygulanmaktadır. Nitekim Azerbaycan Cumhuriyeti İş kanununun 5. maddesinin 2. fıkrasında şöyle denilmektedir: “Bu kanun kamu görevlilerine, aynı zamanda savcı, polis ve diğer emniyet görevlilerine onlarla ilgili normatif hukuki kararlar dikkate alınarak uygulanmaktadır. Bu normatif hukuki kararlarda, bu görevlilerin emek, sosyal ve ekonomik hakları tümüyle belirtilmemişse bu kanunda belirtilen ilgili normlar onlara uygulanır.” Aynı zamanda “Devlet Gulluğu Hakkında” kanununun 34. maddesinde, kamu görevlileriyle ilgili bu kanunda belirtilmeyen hususlar Azerbaycan Cumhuriyeti İş kanunuyla düzenlenir, ibaresi yer almaktadır.

Azerbaycan’da kamu görevlilerinin sayısal görünümü değerlendirildiğinde, Azerbaycan Devlet Statistika (İstatistik) Kurumu’nun 2008 yılı verilerine göre, iktisadi faal ahalinin sayı 4.295.200 olduğu, bunlardan çalışanların 4.014.100, işsizlerin 281.100 olduğu anlaşılır. Çalışanlardan 1.234.600’ü devlet kurumlarında 2.779.500’ü ise özel kurumlarda çalışmaktadır Devlette çalışanlardan 26.707’sinin devlet gulluğusu (devlet memuru) statüsünde olduğu, bu sayının %35’nin kadın, %65’nin erkek memurlardan oluştuğu, memurların %75.6’sının taşrada, %24.4’ünün merkezde görevli oldukları Azerbaycan Cumhurbaşkanı’na bağlı Devlet Gulluğu Meseleleri üzere Komisyonun 2007 yılına ait faaliyet raporundan anlaşılmaktadır.

Aşağıdaki çizelgede ise devlet kurumlarında çalışan bir kısım personelle ilgili sayılar yer almaktadır:

Öğretim görevlisi	13.738
Bilim adamı	10.700
Öğretmen	180.006
Doktor	32.200
Hemşire ve sağlık personeli	62.800+31.700
Gümrük personeli	2100
Vergi personeli	3610
Polis ve diğer emniyet görevlileri	35.800
Hakem	580
Savcı	710
Dışişleri personeli	610
Adliye personeli	4730
Kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan işçiler	56.300

SONUÇ

Yukarıda yaptığımız açıklamalardan da görüldüğü gibi Azerbaycan yönetim sisteminde gereken reformlar hem ülkenin mevcut yapısına hem de anayasaya uygun olarak yapılmalıdır. Çünkü Başkanlık sistemini benimsemiş Azerbaycan’ın yönetim sistemini Batı Avrupa ülkeleri yönetim sistemine uygunlaştırma çabaları burada yetersiz kalabilir. Azerbaycan’da Başkanlık sisteminin önemi ise hem ekonomik hem de yönetim alanında radikal kararların alınmasında kendini göstermektedir. Azerbaycan’daki üst düzey yöneticiler ve bilim adamları bu görüşü savunmaktadırlar.

KAYNAKÇA

ABDULLAYEV C., “Azerbaycan’da Anayasalaşma Süreci ve Benimsenen Sistemin Niteliği”, *Avrasya Dosyası, Uluslar Arası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, VII, 1 (İkbahar 2001).

ABDULLAYEV C., Azerbaycan Anayasası’nda Benimsenmiş Olan Hükümet Sistemi, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1998.

Azerbaycan Cumhuriyeti Anayasası, Bakü, Hukuk Edebiyatı Yayınları, 2009.

Azerbaycan Cumhuriyeti Bağımsızlık Beyanname, Bakü, Azereşr, 1991.

Azerbaycan Cumhuriyeti İş Kanunu (Emek Mecellesi), Bakü, Hukuk Edebiyatı Yayınları, 2006.

Azerbaycan Gazetesi, 11 Kasım 1995.

Azerbaycan Gazetesi, 10 Kasım 1996.

Belediyele Gulluğu Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu, Bakü, Hukuk Edebiyyatı Yayınları, 2005.

Belediyelerin Statüsü Hakkında Azerbaycan Cumhuriyeti Kanunu, Bakü, Hukuk Edebiyyatı Yayınları, 2004.

CEFEROV İ., **Azerbaycan Cumhuriyeti Konstitusiyasının Şerhi**, Bakü, Hukuk Edebiyyatı Yayınevi, 2004.

Demokratik Seçkilere Yardım Merkezi: **Belediyeler Yerli İdare Etmenin Teşkilatı Formasıdır**, Bakü, 1999, s. 46.

ESKEROV Z., NESİROV E., **Azerbaycan Devlet ve Hukukunun Esasları**, Bakü, Qapp Poligraf Yayınları, 2003.

GÜLER B. A., **Kamu Personeli: Sistem ve Yönetim**, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 2005.

GÜNER A., **Orta ve Doğu Avrupa Ülkelerinde Yönetimler Arası Mali İlişkiler**, İstanbul, Marmara Üniversitesi, Maliye Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını No:11, Mayıs-1998.

KELEŞ R., **Yerinden Yönetim ve Siyaset**, İstanbul, İkinci Baskı, 1994.

Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinin Anayasası, Bakü, Hukuk Edebiyyatı Yayınları, 2004.

ONAR S. S., **İdare Hukukunun Umumi Esasları**, İstanbul, 11. Cilt, 1986.

REHİMLİ R., "Anayasamızda Yerel Yönetim Anlayışı," **Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi Meruzeleri**, Bakü, No 4, 2005, s.179-183.

REHİMLİ R., "Belediyelerin Görevleri", **Nahçıvan Devlet Üniversitesinin Haberleri**, Nahçıvan, Nahçıvan Gayret Neşriyatı, No 22, 2007, s. 127-131.

REHİMLİ R., **Azerbaycan Kamu Personel Sistemi**, Naturel Yayınları, Ankara, 2006.

TORTOP N., **Mahalli İdareler**, Ankara, Üçüncü Baskı, 1988.

ÜLKÜ İ., **Bağımsızlıktan Sonra Azerbaycan**, İstanbul, Doğan Kitapçılık Yayınları, 2000.

www.president.az

www.un-az.org.

www.meclis.gov.az.

www.cabmin.gov.az

www.csc.gov.az

www.azstat.org/publications/azfigures/2008/az/005.shtml 23.02.2008

www.dqmk.gov.az/az/downloads/hesabatlar/komissiyenin_illik_hesabati.doc 23.02.2008

www.azstat.org/publications/azfigures/2008/az/005.shtml 23.02.2008